

<u>העשרת תהליכי גילוי גידולים במוח</u> <u>באמצעות למידה עמוקה</u>

דו"ח מסכם

שם קורס: עיבוד תמונות רפואיות באמצעות למידה עמוקה

מספר קורס: 350063

שנה: תשפ"ד סמסטר: ב'

שם המרצה: ד"ר אבנר פריאל

שמות סטודנטים: נתן יצחק פור, ליאור מאמוס, עדן בוארון

תוכן עניינים

3	סיכום
4	
4	Input / Output
5	מסד הנתונים
6	
7	עבודות קשורות
7	1 מאמר
7	2 מאמר
8	שיטות עבודה
8	תיאור המודל
8	שיקולים
9	הבטחת שחזור התוצאות
10	ניתוח/אנליזה
זליזלי	ניתוח הביצועים של המודלים הנוספים לעומת האופטינ
12	מסקנות
13	ויזואליזציות המודל האופטימלי
16	
16	עבודה נוספת נדרשת בפרויקט
16	גישות אחרות שהייתם מנסים בהינתן יותר זמן
16	מסקנות מהתוצאות
17	ביבליוגרפיה - References
	מאגר תמונות MRI מוח
	פרויקטים דומים
17	עבודות קשורות
	הסבר מחלקות הגידולים
17	תרומת הסטודנטים
18	אופן הרצה

סיכום

בפרויקט פותח מודל למידת עמוקה לסיווג תמונות MRI מוח, של גידולים שונים או ללא גידול כלל.

המודל מבוסס על רשת נוירונים קונבולוציונית (CNN) שמטרתה לזהות ולאבחן גידולים במוח בצורה מדויקת על בסיס תמונות MRI.

מאגר התמונות ששימש לאימון, ולידציה, ובדיקה, כלל 7023 תמונות מסווגות לארבע קטגוריות: גליומה, מנינגיומה, גידול בבלוטת יותרת המוח וללא גידול.

בתהליך הפיתוח נבחנו מספר מודלים עם ארכיטקטורות שונות, כאשר המודל האופטימלי כלל ארבע שכבות קונבולוציה ושכבת Fully Connected עם 512 נוירונים, ושימוש בפונקציית אקטיבציה ReLU. המודל הוגדר עם פונקציית הפסד קטגוריאלית (קרוס-אנטרופיה) ואופטימיזציית Adam. כמו כן, שולבו שיטות Early Stopping ו Checkpoint לשיפור ושחזור ביצועי המודל.

בהגע למודל האופטימלי, בוצע ניתוח של מספר מודלים חלופיים, תוך כדי בחינת ההשפעות של שינויים כגון הארסיבציה, ושינויים בגודל ובסוג שכבות ה-Pooling.

התוצאות הראו שהמודל האופטימלי הצליח לסווג בצורה מדויקת (99%) את סוגי הגידולים בתמונות ה-MRI. שימוש בויזואליזציה Grad-CAM, עזר להדגיש את האזורים הקריטיים בתמונה שהמודל התבסס עליהם.

מבוא

בפרויקט זה אנו עוסקים בזיהוי וגזירה של גידולים במוח על ידי שימוש במודלים של למידה עמוקה.

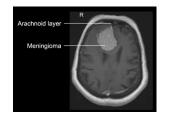
זיהוי וסיווג מוקדם של גידולים במוח הוא תחום מחקר חשוב בתחום הדימות הרפואי, והוא עוזר בבחירת שיטת הטיפול המתאימה ביותר להצלת חיי החולים.

הפרויקט מתמקד בסיווג המחלקות הבאות:

1. <u>גליומה (Glioma)</u> - היא סוג של גידול, המתחיל במוח או בחוט השדרה. הגידול נקרא בשם זה כי מקורו בתאי גלייה.



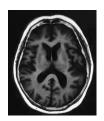
<u>מנינגיומה (Meningioma)</u> - היא גידול בקרומי המוח או בחוט השדרה.
 מנינגיומות הן הסוג העיקרי והשכיח של גידולים במערכת העצבים, ומקורם בקרום הארכנואיד (השכבה העכבישית של קרומי המוח).



גידול בבלוטת יותרת המוח (Pituitary) - סוג של גידול בקירבה לבלוטת יותרת המוח אשר יכול להפריש הורמונים ספציפיים באופן לא מבוקר. הבלוטה ממוקמת בבסיס המוח, והיא אחראית על הפרשה של הורמונים המווסתים תהליכים חיוניים רבים בגוף.



4. ללא גידול (notumor) - בדיקת MRI תקינה ללא גידולים.



Input / Output

בכניסה (input) נכנסת תמונת MRI מוח, המעוניינים לסווג לפי ארבעת המחלקות האפשריות.

ביציאה (output) מתקבל חיזוי הסתברותי, שהתמונה הנכנסת תהיה מקוטלגת בכל אחת מהמחלקות.

<u>תיאור מסד הנתונים</u>

.Kaggle-לפיו עבדנו, נלקח מ-<u>Brain Tumor MRI Dataset</u> המאגר

המאגר המקורי היה מחולק ל 2 תיקיות (Training / Testing). לכן, יצרנו מאגר חדש הנגיש ב <u>GitHub</u>. המאגר החדש חולק ל 3 תיקיות (Training / Validation / Testing) עם יחס שווה בין המחלקות.

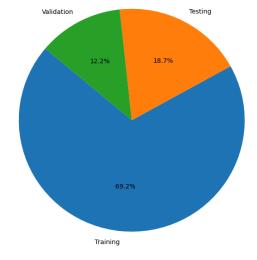
המאגר <u>GitHub - Brain Tumor MRI Dataset</u>, מכיל תמונות MRI מוח שהוצאו כקבצי jpg במוד עם ערכים של 0 עד 255 כולל.

התמונות מחולקות ל 3 תיקיות. (Training, Validation, Testing) בכל תיקייה יש 4 תיקיות נוספות המייצגות את המחלקות לסיווג. (glioma, meningioma, notumor, pituitary)

סט אימון: 1355 - glioma - 1125 ,meningioma - 1139, pituitary - 1238, notumor - 1355 סט אימון: 1355 - glioma - 196 ,meningioma - 200 , pituitary - 219 , notumor - 240 סט ולידציה: 1310 - glioma - 300 ,meningioma - 306 , pituitary - 300 , notumor - 405 סט מבחן:

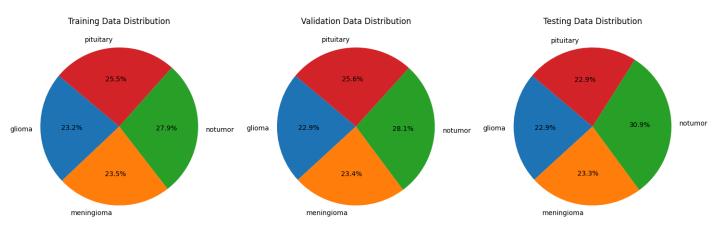
Total Images Distribution Across Training, Testing, and Validation

חלוקה הכוללת של הסטים היא ביחס של:



סט אימון - 69.2% 12.2% - סט ולידציה 18.7% - סט מבחן

בתוך הסטים יש חלוקה בקירוב ל 25% בין המחלקות השונות:



<u>עיבוד מקדים</u>

1. פיצול מחדש של המאגר:

תחילה, מאחר והמאגר היה מחולק ל 2 תיקיות (Training / Testing), איחדנו את כל התמונות יחדיו לתיקייה אחת, ולאחר מכן חילקנו אותה ל 3 תיקיות סטים, ובתוכן ל 4 תיקיות כך שהמחלקות יהיו שוות.

2. שינוי גודל התמונה:

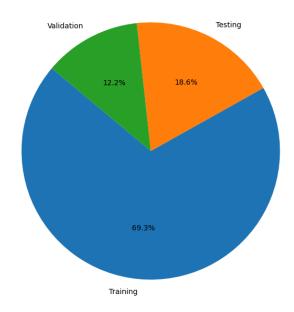
הגדרנו את התמונות להיות בגודל אחיד של 150x150.

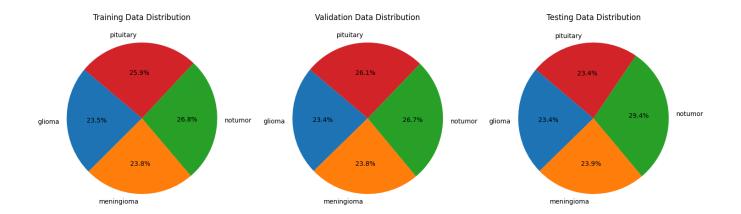
3. ניקוי נתונים & המרה לערוץ צבע יחיד:

מהסתכלות שלנו על הנתונים, התמונות נראות אפורות. כדי להקטין את זמן חישוב המודל, בדקנו האם ניתן להמיר את התמונות מ RGB ל GrayScale, ללא פגיע במידע של התמונות. (מ 3 ערוצי צבע, לערוץ צבע יחיד)

לאחר בדיקת ה-GrayScale מצאנו כי 120 תמונות מתוך ה-7023 מכילות ערוצים שונים וכל השאר עם שלושה ערוצים משוכפלים, ולכן מחקנו את 120 התמונות הללו ונשארנו עם 6903 תמונות שכל אחת מהן עם ערוץ אחד. המחלקות בסטים השונים נשארו מאוזנות:

Total Images Distribution Across Training, Testing, and Validation



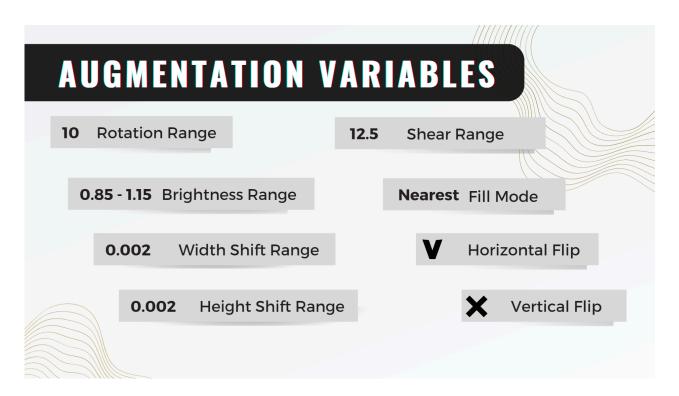


.4 על סט האימון: (Augmentation) אוגמנטציה

כדי להגדיל את יכולות המודל, ביצענו אוגמנטציה על התמונות מסט האימון.

* ללא אוגמנטציה שמנו לב שיש ביצועים פחות טובים למודל.

האוגמנטציה שהשתמשנו בה:



עבודות קשורות

מאמר 1

<u>Brain Tumor MRI Classification using a Novel Deep Residual and Regional CNN</u>

:סקירה

במאמר מוצגת רשת נוירונים קונבולוציונית (CNN) מבוססת רשת Residual ומקומית (Res-BRNet) לסיווג גידולי מוח ב-MRl. המודל משלב פעולות מבוססות אזור וגבול בתוך בלוקים מרחביים כדי לשפר את הביצועים. השיטה השיגה דיוק של 98.22%, רגישות של 0.9811, ציון F של 0.9841 ודיוק של 98.22% על מערכי נתונים מאתגרים, מה שמצביע על פוטנציאל חזק לניתוח מחלות מבוסס תמונות רפואיות.

דיון:

המאמר מציע גישה חדשנית לשיפור סיווג גידולי מוח על ידי שילוב של פעולות מבוססות אזור וגבול. התוצאות המרשימות מדגישות את היתרון בשימוש בשיטות מתקדמות אלו לניתוח תמונות MRI, ועזרה למפענחים אנושיים.

מאמר 2

כותרת: An Attentive Multi-Modal CNN for Brain Tumor Radiogenomic Classification

:סקירה

במאמר מוצגת רשת נוירונים קונבולוציונית (CNN) רב-מודלי קשוב שמשלב אגירת תכונות רב-מודליות, מנגנון קשב קל, הטמעה נפרדת וקיצורי דרך לפי מודל. המודל הוערך על מערך הנתונים RSNA-MICCAI והציג שיפור של 3% לעומת השיטות המובילות הקיימות. גישה זו מדגישה את החשיבות של שילוב תכונות ייחודיות ממודלים MRI שונים לשיפור דיוק הסיווג.

:דיון

המאמר מדגיש את היתרונות בשימוש בגישה רב-מודלית לשיפור ביצועי סיווג גידולי מוח. השימוש במנגנון קשב ושילוב תכונות ממודלים שונים מוביל לשיפור משמעותי בדיוק הסיווג.

שיטות עבודה

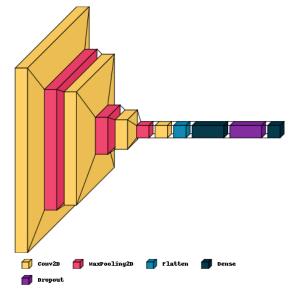
<u>תיאור המודל</u>

המאגר <u>Brain Tumor MRI Dataset</u> ששימש אותנו ביצירת הפרויקט, הוא מאגר תמונות, ולכן לסיווגם בחרנו במודל מבוסס רשת קונבולוציה עמוקה (CNN), אשר ידוע ביכולתו בניתוח תמונות.

המערכת שיצרנו, שאבה השראה ממספר עבודות דומות ב <u>Kaggle</u>, תוך התחשבות רבה בהסקת מסקנות של חוקרים אחרים, ונסיון ותהייה רבה שלנו.

המודל האופטימלי שהצלחנו למצוא לבעיה מורכב מ:

- Max Pooling אחרי + 4x4 פילטרים בגודל 32 שכבה של 32 פילטרים בגודל 3x3
- Max Pooling אחרי + 4x4 פילטרים בגודל 64 שכבה של 64 פילטרים בגודל 3x3
- Max Pooling אחרי + 4x4 אוחרי 128 פילטרים בגודל 3x3
 - 4. שכבה של 128 פילטרים בגודל 4x4 + ואחרי 128
 - 5. שכבה דחוסה עם 512 נוירונים + Dropout של 5.5
 - לבסוף שכבה דחוסה עם 4 נוירונים (ככמות המחלקות)
 ופונקציות אקטיבציה של softmax.
 - פונקצית האקטיבציה בין השכבות השונות (מלבד ה output) היא



אימון המודל היה בעזרת שיטת אופטימיזציה Adam עם learning rate של 0.001, ופונקצית מחיר של categorical_crossentropy

מודל זה הצליח להשיג את התוצאות הטובות ביותר עבורינו, עם אחוזי דיוק בין 95 ל 99%.

<u>שיקולים</u>

:ארכיטקטורה

בחרנו בארכיטקטורה שרשומה לעיל, משום שהיא נפוצה ומוכחת בעיבוד תמונות וסיווגן. בהסתמך על עבודות של חוקרים נוספים בנושא, ראינו תוצאות טובות, ולכן רצינו לבחון האם נוכל לשפר אותן אף יותר. בחרנו שלא להשתמש בגישה של Transfer Learning מכיוון שהצלחנו לראות תוצאות מאוד טובות אצל חוקרים אחרים שלא השתמשו בשיטה זו, ורצינו לראות האם מודל יחסית קטן ביחס ל VGG16, ResNet50 חוקרים אחרים שלא השתמשו בשיטה זו, ורצינו לראות שההשערה שלנו הייתה נכונה.

פרוטוקול קצב הלמידה:

השתמשנו בקצב למידה קבוע שנבחר לאחר ניסוי וטעייה על מנת לוודא שהמודל מתכנס בצורה יציבה ומהירה.

קצב הלמידה שנבחר הוא 0.001.

שיטת אופטימיזציה:

שיטת האופטימיזציה שנבחרה היא Adam.

היא נבחרה בשל ביצועיה המצוינים והיכולת שלה להתאים את קצב הלמידה במהלך האימון.

פונקציית המחיר:

.categorical cross-entropy פונקציית המחיר שנבחרה היא

היא מתאימה היטב לבעיות סיווג רב-קטגוריאליות ומקובלת בעיבוד תמונות.

כוונון היפר-פרמטרים:

ביצענו כוונון של היפר-פרמטרים כמו קצב למידה, מספר פילטרים בכל שכבה, גודל פילטרים ושיעור היצענו כוונון של היפר-פרמטרים סמו קצב למידה, מספר פילטרים בכל שכבה, גודל פילטרים ושיעור ה-dropout

יvalidation loss - כדי לעצור את האימון כאשר אין שיפור במטריקת ה-EarlyStopping השתמשנו ב-ModelCheckpoint כדי לעצור את המודל הטוב ביותר עם

ביצוע פעולות אלו מאפשר לשחזר את המודל שלנו בצורה מדויקת ולהשיג תוצאות דומות בתנאים זהים.

הבטחת שחזור התוצאות

כדי להבטיח שמי שקורא את הדו"ח יוכל לשחזר במדויק את התוצאות, דאגנו לכלול את כל הפרטים הנדרשים בדו"ח, כגוו:

- תיאור מפורט של הארכיטקטורה
- הפרמטרים שנבחרו לכל שכבה
 - ערכי היפר-פרמטרים מדויקים
- תיאור מפורט של פרוטוקול האימון

ניתוח/אנליזה

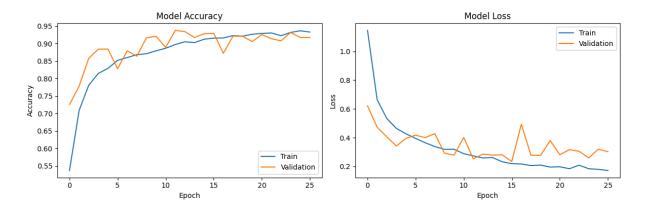
ניתוח הביצועים של המודלים הנוספים לעומת האופטימלי

מודל 1 - שינוי מספר הפילטרים בשכבת הקונבולוציה האחרונה מ-128 ל-256

תוצאה: התוצאה הייתה זהה למודל האופטימלי, אך זמן החישוב היה ארוך יותר.

דיוו:

הגדלת מספר הפילטרים הגדילה את המורכבות של המודל, ולכן הגדילה את זמן החישוב. עם זאת, מכיוון שייתכן שהתכונות שנלמדו על ידי הפילטרים הנוספים לא תרמו משמעותית לשיפור הדיוק, לא נצפתה עליה בביצועים.



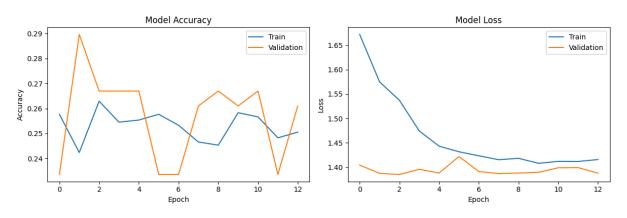
מודל 2 - שינוי פונקציית האקטיבציה בשכבת הקלסיפיקציה ל-Sigmoid במקום ReLU

תוצאה: המודל לא הצליח לחזות בהצלחה את המחלקות, ולכן הגיע לרמת דיוק של כ-25%.

דיון:

שינוי פונקציית האקטיבציה בשכבת ה-Fully Connected מ-ReLU השפיע על האופן שבו העונקציית האקטיבציה בשכבות העמוקות. פונקציית האקטיבציה ReLU היא פונקציה לינארית חלקית, המודל למד את המידע בשכבות העמוקות. פונקציית ה-vanishing gradient בשכבות עמוקות יותר.

למרות ששכבת הפלט השתמשה בפונקציית Softmax המותאמת לסיווג רב-קטגוריאלי, האותות המוחלשים שהתקבלו מהשכבה הקודמת לא איפשרו לה להגיע לביצועים אופטימליים, אשר הובילו לדיוק וליכולת חיזוי נמוכה יותר של המחלקות השונות.

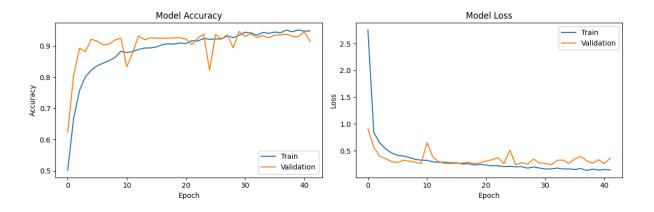


מודל 3 - שינוי גודל ה-Pooling ל-2x2 ושינוי גודל הפילטר הראשון ל-5x5, ושאר הפילטרים ל-3x3

תוצאה: ירידה בכ-5% ביכולת החיזוי, יחד עם עלייה בזמן החישוב.

דיון:

שינוי גודל הפילטרים וה-Pooling שינה את האופן שבו המודל מזהה תכונות בתמונה. ייתכן שהפילטר הראשון הגדול מדי גרם לאיבוד מידע חשוב, ואילו הקטנת הפילטרים בשכבות העמוקות יותר לא אפשרה למודל ללמוד תכונות מורכבות בצורה מספקת.

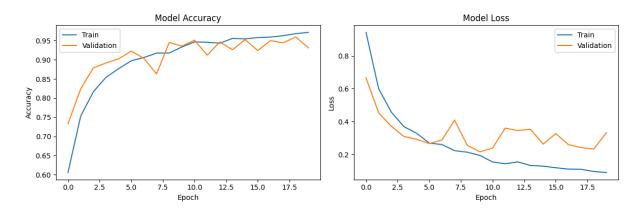


מודל 4 - שינוי פונקציית ה-Pooling מ-Max

תוצאה: ירידה של כ-3% ביכולת החיזוי.

דיון:

Max Pooling עוזרת לשמר את התכונה הבולטת ביותר מתוך אזור הפילטר, בעוד Max Pooling מחשבת ממוצע ומורידה את עוצמת האותות החזקים, מה שיכול לגרום לאיבוד מידע קריטי לתהליך הסיווג. (במיוחד לתמונות רפואיות)

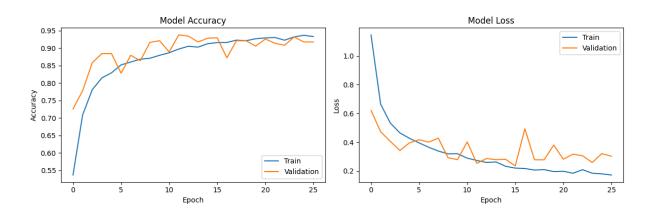


מודל 5 - הוספת שכבה של 1024 נוירונים בשכבת הקלסיפיקציה

תוצאה: תוצאה זהה למודל האופטימלי.

דיון:

הוספת שכבה נוספת לא שיפרה את הביצועים של המודל, דבר שיכול להצביע על כך שהמודל כבר הגיע לרמת הייצוג המספיקה עבור הבעיה הנוכחית. הגברת המורכבות של שכבת הקלסיפיקציה לא הוסיפה מידע נוסף שנדרש להצלחת המשימה.



<u>מסקנות</u>

בחירת המודל האופטימלי

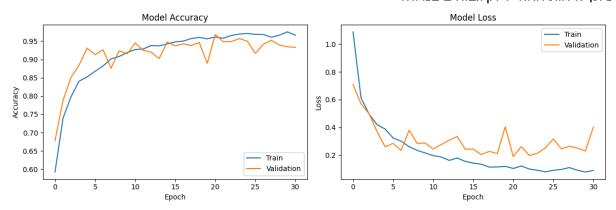
המודל האופטימלי שנבחר מצא איזון טוב בין המורכבות, זמן החישוב ודיוק הסיווג. השינויים שבוצעו במודלים האחרים לא שיפרו באופן משמעותי את הביצועים ובמקרים מסוימים אף פגעו בהם.

למידה וייעול המודל

השינויים שנבחנו מדגישים את החשיבות של איזון נכון בין שכבות המודל וההיפר-פרמטרים, כך שיתאימו לסוג הנתונים והמשימה.

<u>ויזואליזציות המודל האופטימלי</u>

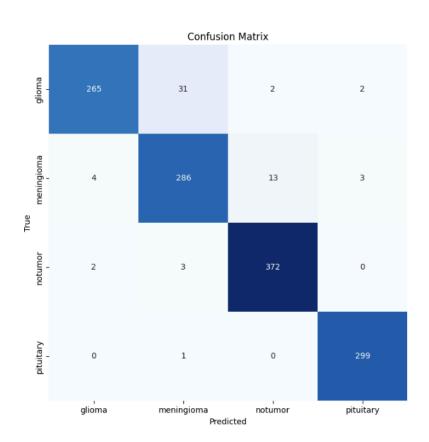
מדד דיוק + הפסד ניתן לראות אחוזי דיוק גבוהים במיוחד



27/27 [=======] - 0s 6ms/step - loss: 0.1904 - accuracy: 0.9678

Validation Loss: 0.19043190777301788 Validation Accuracy: 0.9678188562393188

מטריצת בלבול ניתן לראות כי המודל **כמעט** ולא טועה בחיזוי.



מטריקות נוספות - Precision / Recall / F1-Score

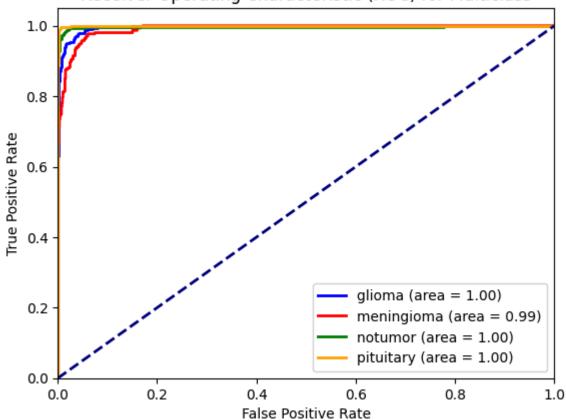
ניתן לראות ביצועים מרשימים של כל המחלקות

Class: Pituitary Precision: 0.984 Recall: 0.997 F1-Score: 0.990 Class: Notumor Precision: 0.961 Recall: 0.987 F1-Score: 0.974 Class: Meningioma Precision: 0.891 Recall: 0.935 F1-Score: 0.912 Class: Glioma Precision: 0.978 Recall: 0.883 F1-Score: 0.928

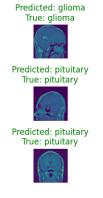
עקומת ROC

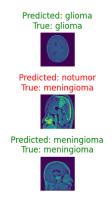
העקומה כמעט מושלמת

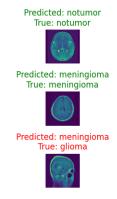




ניתוח פרדיקציות (טעויות / חיזוי נכון)



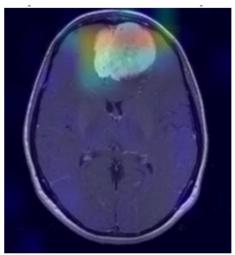




Grad-Cam ויזואליזצית

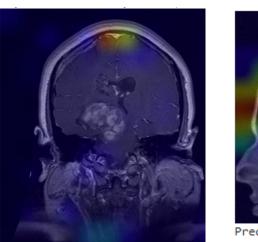
Grad-Cam עוזר לנו להבין ולחזות אילו חלקים בתמונה הם החשובים ביותר בתהליך קבלת ההחלטות של הרשת הנוירונית.

בדוגמה זו של גידול מנינגיומה, ניתן לראות בבירור שהמודל מדגיש בצורה מדויקת את אזור הגידול. מכך ניתן להבין שהמודל מבין את המשימה.

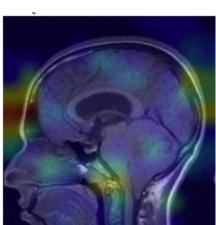


Prediction: meningioma True label: meningioma

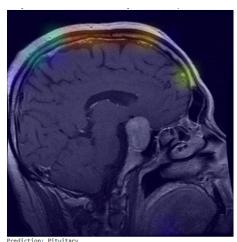
בחלק מהדוגמאות נראה שהמודל אולי הצליח למצוא *דרך חדשה*, שלא נראית לבני האדם כחשובה בזיהוי, אך עוזרת למודל להבדיל בצורה יותר טובה בין המחלקות, כמו לחץ / בליטה בגולגולת.



rediction: Glioma



Prediction: No Tumor True label: notumor



Prediction: Pituitary True label: pituitary

דיון

<u>עבודה נוספת נדרשת בפרויקט</u>

בהתבסס על התוצאות שהתקבלו, ישנם מספר תחומים בהם ניתן להמשיך ולשפר את ביצועי החיזוי.

• הגדלת מאגר הנתונים

איסוף והכנת תמונות נוספות של גידולי מוח עשוי לשפר את ביצועי המודל.

שיפור הארכיטקטורה •

ניסוי עם ארכיטקטורות מורכבות יותר, כמו ResNet, Inception או EfficientNet, עשוי לשפר את ביצועי המודל.

• כוונון היפר-פרמטרים מתקדם

שימוש בכלים כמו Bayesian Optimization, Hyperband או Optuna לכוונון יעיל יותר של היפר-פרמטרים עשוי להביא לשיפור ביצועי המודל.

• הוספת רגולריזציה

הוספת שכבות Dropout נוספות או שימוש ב- L2 regularization נוספות או שימוש ב-

אנליזה של טעויות ●

ניתוח התמונות שבהן המודל טעה יכול לעזור בזיהוי דפוסים שדורשים שיפור נוסף, כמו סוגים מסוימים של גידולים שהמודל מתקשה לזהות.

גישות אחרות שהייתם מנסים בהינתן יותר זמן

Ensemble Learning •

שימוש בשיטות שונות של ensemble כמו Bagging, Boosting, עשוי לשפר את שימוש בשיטות שונות של ביצועי המודל.

Semi-Supervised Learning •

שימוש בטכניקות למידה חצי מפוקחות כדי לנצל טוב יותר את הדאטה הלא מסומן הקיים.

מסקנות מהתוצאות

ביצועים מוצלחים

בעקבות רמת הדיוק הגבוהה (99%), ניתן להסיק שהארכיטקטורה והפרמטרים שנבחרו מתאימים לבעיה.

● חשיבות מאגר הנתונים

התוצאות מדגישות את החשיבות של מאגר נתונים גדול ומגוון לאימון מודלים עמוקים. שימוש ב- data augmentation היה קריטי להצלחת המודל שלנו!!!

ביבליוגרפיה - References

מאגר תמונות MRI מוח

מקור: Brain Tumor MRI Dataset

מאגר לאחר חלוקה מחודשת: <u>GitHub - Brain Tumor MRI Dataset</u>

<u>פרויקטים</u>

הפרויקט שלנו: <u>GitHub - Brain Tumor Classification</u>

פרויקטים דומים: Kaggle

<u>עבודות קשורות</u>

- <u>Brain Tumor MRI Classification using a Novel Deep Residual and</u> 1 מאמר <u>Regional CNN</u>
 - <u>An Attentive Multi-Modal CNN for Brain Tumor Radiogenomic</u> 2 מאמר <u>Classification</u>

הסבר מחלקות הגידולים

- <u>גליומה (Glioma)</u>
- <u>(Meningioma) מנינגיומה</u>
- גידול בבלוטת יותרת המוח (Pituitary)

תרומת הסטודנטים

ביצענו יחד את החיפוש אחר מאגר נתונים (תמונות MRI מוח) מעולם התוכן הרפואי עבור הפרויקט. דאגנו לבצע עיבוד מקדים של חלוקה מחודשת של המאגר לשלושה סטים שונים, והעלנו ל

הרצת הקוד והפיתוח שלו הייתה במקביל ב colab, כאשר כל אחד מאיתנו היה אחראי על מספר חלקים, כולל מעבר חוזר על קוד של אחרים לניקוי ובדיקת תקינות.

הרצנו מספר מודלים, הערכנו אותם, ומהממצאים בחרנו את הארכיטקטורה המתאימה ביותר למשימה.

לבסוף יצרנו יחד את המסמך המסכם עבור הפרויקט בזום.

אופן הרצה

יש להריץ עם Colab מומלץ להריץ עם .colab יש להריץ את המחברת

* המחברת כוללת את כל ההתקנות הדרושות.

:הערה

יש להימנע מלהריץ את הבלוק "(Sample Of The Most Informative Tests)" יש להימנע מלהריץ את הבלוק "(הבלוק מסמך זה (פירוט המודלים נמצא בחלק **ניתוח/אנליזה** של מסמך זה)

המחברת כוללת את תוצאת הרצתם, כולל הסברים מפורטים על הבחירה, והתוצאות.

בשביל להימנע מזמן הרצה ארוך, ניתן לדלג על הבלוק.